

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 48.

Fredagen den 6 juni.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 31 nästlidna maj förda protokollen.

§ 2.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 204, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckta motioner om möjligheterna att utnyttja statens gruvegendom i Västerbotten; och blev utskottets däri gjorda hemställan av andra kammaren bifallen.

§ 3.

Härpå upptogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 39, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1930/1931, m. m.

Sedan *punkten 1*, angående inkomst- och förmögenhetsskatten föredragits, anförde:

Herr Nylander: Herr talman! Som kammarens ärade ledamöter finna, är vid detta betänkande fogad en reservation, under vilken även mitt namn är tecknat. Jag vill i anledning därav yttra några ord.

Såsom av betänkandet framgår, har utskottsmajoriteten icke ansett sig kunna gå med på det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen framlagda förslaget om sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten med fem enheter. Orsaken härtill är givetvis främst att söka i den rundhänthet, varmed riksdagen beviljat en del anslag. Jag tänker då särskilt på det för några dagar sedan beslutade anslaget å närmare 9 miljoner kronor i och för den s. k. skatteutjämningen. Utskottet har jämväl ansett sig böra nedräkna tullmedlen, detta med hänsyn till den avmattning, som inträtt inom affärlivet och produktionen överhuvud taget. Det är givet, att man bör iakttaga all försiktighet vid beräkandet av inkomsterna och icke på något sätt skriva upp dessa för högt; jag anser därför för min del utskottets ställningstagande i den punkten vara riktigt.

Trots dessa av mig åberopade stora anslag, trots det berättigade kravet på försiktighet vid inkomsternas beräkning och trots att det icke är vidare tilltalande att genom anlitage av kassafonden finansiera en skattesänkning, har jag dock för min del velat följa Kungl. Maj:ts förslag till sänkning med fem enheter. Jag anser skälen därtill ligga ganska öppna. Förhållandet har ju varit, att vi under de goda år, som nu en tid rätt, utan tvivel hava haft en för hög utdebitering av inkomst- och förmögenhetsskatten, vilket i sin tur bidragit till att kassafonden nått den, från min utgångspunkt, rent av, om jag får använda uttrycket, onaturliga storlek, som den nu har. Då vi nu äro

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)

inne i en allt mer och mer i dagen kommande lågkonjunktur, om vars räckvidd det är svårt att döma men som, efter vad man kan antaga, dock kommer att draga ut nog så länge, anser jag, att varje stimulans åt näringslivet är av största värde och att det vore en gärd av rättvisa, om man från statens sida nu gäve en sådan stimulans i form av sänkning av den hittills för högt utdebiterade skatten.

Nu påstår man visserligen, att en skattesänkning med fem enheter icke har någon större betydelse. Vi diskuterade emellertid den frågan i fjol, och jag vill därför endast hänvisa till vad jag då hade att i den saken anföra. Även om man skulle ytterligare behöva nedräkna inkomsterna på grund av att konjunkturerna bli kanske ännu svårare, än man i denna stund kan förutse, anser jag, att, om man också vill iakttaga all försiktighet, vilket man bör göra, man utan risk skulle kunnat gå med på den föreslagna sänkningen. Därigenom komme för visso kassafonden att gå ned, men jag är alldeles övertygad om att den icke komme att gå ned längre, än att det kvarstående beloppet väl och fullt tillräckligt skulle motsvara dess ändamål. En för stor kassafond är alltid en frestelse för riksdagen till att uppträda alltför runthänt. Även ur den synpunkten anser jag alltså, att det inte finns några som helst skäl att hålla den uppe på en alltför hög nivå.

Med anförande av dessa synpunkter vill jag emellertid, herr talman, av naturliga skäl nu icke göra något yrkande.

Häruti instämde herrar *Bengtsson* i Kullen och *Sandström*.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! I herr Nylanders anförande förekommo ett par uttalanden, som jag tycker det är skäl att något bemöta. Herr Nylander sade, att särskilt det anslag, som vi här för några dagar sedan beviljat, är anledningen till att sänkning nu icke föreslås. Herr Bengtsson i Kullen instämde i herr Nylanders anförande. Om jag inte minns fel, hörde emellertid herr Bengtsson i Kullen till dem, som då voro livade för att vara med om det anslaget. Det förvånar mig därför i någon mån, att han i dag anser sig kunna instämma i herr Nylanders anförande, särskilt då vad gäller denna del av detsamma.

Beträffande faran av en stor kassafond har det predikats rätt mycket. Jag tycker nu, att herr Nylander borde ha sagt, att om vi stå inför en lågkonjunktur, kan kassafonden vara bra att ha i dess nuvarande storlek nästa år. Då skulle jag kunnat instämma med honom.

Jag tillåter mig påpeka en annan sak, som det kanske vore på sin plats att här nämna. Den omständigheten, att staten har en stor kassafond, kan ju bl. a. åtminstone fördröja riksgäldskontorets behov av upplåning och göra det möjligt för riksgäldskontoret att avvakta det gynnsammaste ränteläge, som överhuvud kan uppnås. Det är alltså inte så, att kassafonden egentligen ligger obrukad, utan den har en stor mission att fylla även på det av mig nämnda sättet.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! En skattesänkning är alltid välkommen, och skattedragarna äro tacksamma var gång sådan kan ske. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på att riksdagen genom sitt beslut att anslå 9 miljoner kronor för att lätta bördorna för skolutgifterna åstadkommit en skattelindring vida effektivare än den, som föreslagits av Kungl. Maj:t. Denna skattelindring kommer att åtnjutas av den hårdast beskattade delen av vårt folk, medan förmögenhetsskatten drabbar endast de förmögna. Jag tror, att det skulle väcka rätt stor harm i bygderna,

om, medan en del av vårt folk tryckes ned av oerhörda skatter, de, som ha de största inkomsterna och vilkas inkomster stigit under de senaste åren betydligt, skulle få skattesänkning. Jag håller före, att det vore mycket oklokt att nedbringa inkomst- och förmögenhetsskatten. Jag antager tvärtom, att denna skatt kommer att anlitas vida mer i framtiden, ty det beslut, som fattades häromdagen i riksdagen, kommer säkerligen att blott bli inkörsporren till blivande skattelindring, när utredningskommittén framlägger sitt förslag. Då blir det fråga om att ännu mer få överförda på staten de utgifter, som utgå till skolväsendet och även utgifter för andra ändamål, såsom vägar. Bilskattemedlen skulle då uteslutande användas för lindring av vägskatten, och vägbyggnader överföras på staten. Jag håller därför före, att det vore synnerligen olämpligt att nedbringa en skatt, som man i en framtid måste höja.

Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

*Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)*

Herr Wohlin: Herr talman! Jag tillåter mig vid detta tillfälle uttala några varningens ord med hänsyn till framtiden men även med hänsyn till vad som har förekommit under de båda sista riksdagarna. Den relativt gynnsamma konjunkturen befinner sig nu, som herr statsrådet redan i statsverkspropositionen understrukt och som bevillningsutskottet i sitt betänkande också framhållit, i vikande. Den i Amerika rådande avmattning, som inom flera stora industrier är ganska märkbar, har spritt sina verkningar även till Europa, och man ser, icke minst i de budgetsårigheter, varmed England för närvarande har att kämpa, ett uttryck för de tillbakagående konjunkturens verkningar. De gynnsamma budgetsituationer, vari vi i Sverige under de senaste åren befunnit oss, kunna vid sådant förhållande icke tänkas komma att fortfa, i varje fall icke så som förut.

Nu var det ju förra året en osedvanlig situation. Kungl. Maj:t ställdes inför ett överskott av inkomster, som nog väckte rätt mycken förvåning både hos mig och andra. Detta överskott har ju också sedermera visat sig vara i stort sett rätt räknat av vederbörande ämbetsverk och av Kungl. Maj:t. Ehuru riksdagen gjorde åtskilliga ändringar i den ifrågavarande budgetplanen, har likväl, som nu framgått, ett överskott kunnat uppstå på det löpande årets budget på sannolikt icke mindre än omkring 14 miljoner kronor. Om man erinrar sig, huru riksdagen förra året disponerade det då tillgängliga överskottet, så gick det ju till på det sättet, att riksdagen — med avvikelser från sin under de närmast föregående åren intagna ståndpunkt — tog en större del av överskottet i anspråk för sänkning av indirekta skatter medan allenast en mindre del för sänkning av den direkta statsbeskattningen. Proportionen, som under nästföregående åren hade hållits, rubbades högst väsentligt till förmån för sänkning av den indirekta beskattningen och till nackdel för sänkning av den direkta. Jag uttalar nu efteråt intet omdöme om denna riksdagens ståndpunkt, men jag tillåter mig med hänsyn till den ögonblickliga situationen säga, att nog hade statsrådet ganska starka skäl, då han framlade budgetförslaget i år, att, med hänsyn till vad som förekom året förut, föreslå riksdagen denna ytterligare sänkning av procenttalet för inkomst- och förmögenhetsskatten med fem enheter. Hade statsrådets intentioner nu kunnat förverkligas, så hade ju så till vida en rättelse kunnat äga rum av de beslut riksdagen fattade i fjol, att skattesänkningarna blivit något mera jämnt fördelade på den direkta statsbeskattningen och på de olika konsumtionsskatterna. I det läge, vari vi för dagen befinna oss, bör emellertid ihågkommas, att riksdagen under de gångna månaderna fattat vissa beslut, som måste karakteriseras såsom uttryck för en ganska stark optimism med avseende å statens flödande inkomster. Jag klandrar ingen särskild grupp i riksdagen, ty alla grupper ha

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)

var och en på sitt håll givit uttryck för denna optimism vid olika besluts fattande, men från allmän statsfinansiell synpunkt sett har denna optimism resulterat i betydande utgiftsökningar utöver dem, som Kungl. Maj:t hade föreslagit i statsverkspropositionen. Jag behöver endast erinra om den subvention riksdagen har beslutat åt sockerindustrien, om det understöd, som riksdagen jämväl givit åt Svenska lantmännens riksförbund, och nu senast om det stora anslag, som riksdagen har beslutat skola utgå för — jag vill inte använda uttrycket skatteutjämning — men för viss skattelindring åt kommunerna. Till följd av dessa och andra ökningar av utgiftspostsidan i finansministerns budgetförslag ha vi nu kommit i en situation, som enligt min uppfattning är sådan, att det är mycket svårt att skrida till en ytterligare nedsättning av procenttalet för inkomst- och förmögenhetsskatten utan att göra det på det sätt, — som också herr Nylander i grunden tänkte sig — nämligen genom att finansiera skattesänkningen ur kassafonden. Jag har den uppfattningen, att kassafonden visserligen är mycket betydande och att den säkerhet, som kassafonden är avsedd att bereda är större, än vad som rimligen kan tänkas nödigt. Men jag tror ändock icke, att det är principiellt riktigt att med öppna ögon gå in för en statlig finanspolitik, som innebär, att man ur kassafonden finansierar en skattesänkning, som man ju dock i det ögonblick man beslutar, tänker sig skall bli mera permanent. Hur mycket sympati jag sålunda självfallet, med hänsyn till min allmänna inställning till hela denna fråga och med hänsyn till vad som förekom i fjol har för önskemålet att sänka detta procenttal — till icke minst det stora produktiva näringslivets stimulerande med därav följande fördelar för, såvitt jag förstår, alla samhällsklasser — så har jag svårt att följa herr Nylander i hans tankegång, att man, i det läge vi nu befinna oss, borde gå till denna åtgärd. Man får ändå komma ihåg, att den avmattnings, vars verkningar vi redan i vårt land om också icke i så hög grad märka, nog med ganska stor säkerhet blir större under det kommande budgetåret, och den finansminister, som får uppgöra budgetförslaget för nästkommande år, kommer säkerligen att ställas inför svårigheter av mera betydande natur än dem, som jag och den nuvarande finansministern varit ställda inför vid de båda senaste budgetförslagens uppgörande. Det kan ju vara en akt av försiktighet att, såsom läget nu är, bibehålla status quo med avseende å den direkta beskattningen. När jag nu uttalar detta, är det naturligtvis med viss ledsnad, ty självfallet hade det varit ganska lyckligt, om riksdagen i stället för ett eller annat av de stora anslag, som beviljades såväl i fjol som i år, hade berett möjlighet för den rimliga och rättvisa ytterliga sänkning av detta procenttal, som finansministern har föreslagit.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr Källman: Herr talman! När 1919 års riksdag införde den s. k. rörliga skalan uti inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen, ansågs det, att den skulle verka rättvist, då skatten uttogs efter omkring 150 procent av grundbeloppet. Riksdagen har åtskilliga år beslutat uttaga högre procent än 150. Nu föreslår bevillningsutskottet, att skatten liksom i fjol skall uttagas efter 145 procent av grundbeloppet, och då anses det, att den nuvarande skattelagstiftningen verkar rättvist och jämnt. Jag vill emellertid och — det var därför jag begärde ordet — fästa uppmärksamheten på innebörden av en sänkning av den direkta skatten. Det förhåller sig nämligen så, att en sänkning med 5 enheter, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, innebär en verklig skattelättnad för de lägre inkomsttagarna med under 10,000 kronor beskattningsbar inkomst av allenast 15 öre per skattekrona, under det att den för de högsta inkomsttagarna, som ha att erlægga skatt på ett grundbelopp med i regel 12 procent av den beskattningsbara inkomsten, innebär en skattelättnad med 60 öre

per skattekrona. Innebörden av en sänkning av å ena sidan den direkta och å andra sidan den indirekta beskattningen är genom anförande av dessa två enkla siffror uppenbar.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)

Herr **Hamrin**: Herr talman! När vi inom bevillningsutskottet fingo uppgift från statsutskottet om hur detta sistnämnda utskott beräknat avkastningen från de affärsdrivande verken och jämväl hur utgifterna ställde sig, kommo vi snart till det resultatet, att det vore möjligt att sänka den direkta inkomst- och förmögenhetsskatten i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Det fanns tillräckligt med pengar för att vidtaga en sådan åtgärd. Detta var före det beslut riksdagen fattat angående anslag till skattelindring för i främsta rummet landsbygdens kommuner. Då uppstod naturligtvis frågan, vilket kunde vara rättvisast och riktigast under nuvarande tid: antingen att sänka den direkta inkomst- och förmögenhetsskatten eller att anslå det belopp, som riksdagen sedermera beslutade, för åstadkommande av skattelindring — jag använder, liksom herr Wohlin här förut, gärna det ordet. Då måste man, om man ville se frågan objektivt, konstatera, att den huvudsakliga vinsten av en sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten kommer de större inkomstagarna tillgodo, alldeles såsom herr Källman här nyss antydde. Den kommer väsentligen den stora del av näringslivet tillgodo, som trots jämförelsevis höga skatter under de senaste åren haft en relativt gynnsam konjunktur, under det att den del av näringslivet, enkannerligen jordbruket, där skatteunderlaget är ringa eller intet, får ringa eller ingen del av denna skattelindring. Nu blir genom riksdagens beslut förhållandet omvänt.

De exempel, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde i diskussionen härom dagen, äro i själva verket, i den mån jag har personlig erfarenhet och kännedom om förhållandena på respektive orter, synnerligen belysande just för de synpunkter, jag lägger på frågan. Herr statsrådet jämförde t. ex. en liten landsbygdskommun, där det inte fanns annat än jordbruk, med en annan landskommun, som vid sidan av jordbruket också hade en stor industri och stor affärsverksamhet, och herr statsrådet framhöll, att den sistnämnda kommunen fick en mycket liten sänkning av kommunalskatten i jämförelse med den förstnämnda. Ja, jag menar, att om riksdagens beslut verkar på det sättet, så är det synnerligen lyckligt och riktigt. Jag vill därför, herr talman, säga, att här ju faktiskt vidtagits en skattesänkning, som av alla förordats, ehuru man gjort det genom att lätta skattebördan för de grupper i vårt land, som otvivelaktigt i första rummet behöva en sådan lättnad.

Sedan vill jag ytterligare säga, att det resonemang, herr Nylander för, ju kan vara riktigt under förutsättning, att man låter inkomst- och förmögenhetsskatten vara den sista siffra, som fastställles vid budgetregleringen, att man således slutligen tillrättalägger läget genom en höjning eller sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten. Det är mycket möjligt, att den tankegången är den riktiga och att den också låg till grund för beslutet om de nuvarande bestämmelserna i inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen. Men vi ha ju här i riksdagen icke gått in för den principen, utan vi ha såvitt möjligt försökt undvika att allt för ofta låta inkomstskatteprocenten fluktuera. När jag talar om detta, erinrar jag mig, hurusom den nuvarande statsministern i ett anförande under en remissdebatt, då den dåvarande regeringen föreslog en sänkning av inkomstskatteprocenten med 10 enheter, yttrade ungefär följande: Det är gott och väl att sänka denna skatteprocent med 10 enheter, men man skall dock också överväga, huruvida ställningen är sådan, att man inte till ett annat är behövt gå upp igen. Jag vill säga, att detta är klokt och riktigt resonerat. Gentemot den väg, som herr Nylander här pekat på, måste jag säga

Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)

för min del, att jag instämmer i den varning, som uttalades av herr Wohlin, vilken visserligen i viss mån strider mot herr finansministerns uttalande i finansplanen, då herr finansministern säger, att han hoppades, att den konjunkturavmattning, som var skönjbar, skulle vara tämligen snart övergående. Jag skulle för min personliga del snarast vara böjd att ansluta mig till de uttalanden, som i detta avseende blivit gjorda av herr Wohlin, ehuru jag hoppas, att herr finansministern såtillvida måtte få rätt, att vi icke gå mot en allt för långvarig lågkonjunktur som drager ned våra inkomster.

Nu är det, skulle jag vilja tillägga, oavsett skatteprocenten ytterligare en punkt, där bevillningsutskottet räknat på annat sätt än Kungl. Maj:t, och det är med avseende på tullmedlen. Där har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit, att man skulle räkna med en inkomst av 145 miljoner kronor. Sedermera har bevillningsutskottet tagit del av den promemoria, som finansministern avlämnat och där det föreslagits, att denna siffra skulle sänkas med 5 miljoner kronor till 140 miljoner kronor. Bevillningsutskottet har stannat vid 142 miljoner kronor, vilket är inte mindre än 13 miljoner kronor lägre, än vad tullinkomsterna under det nu snart tilländagångna budgetåret kunna anses komma att uppgå till. Jag tycker, att även i det avseendet bevillningsutskottet har varit nog så försiktigt. För övrigt, om man går tillbaka ända till budgetåret 1924/1925 och jämför den beräknade inkomsten av tullmedel med den behållna inkomsten, så visar det sig, att det alltid uppkommit ett betydande överskott, så när som under budgetåret 1925/1926, då det förelåg ett underskott på 9 miljoner kronor. Men de övriga budgetåren ha som sagt visat betydande överskott under denna inkomsttitel, nämligen 17 miljoner, 12 miljoner, 16 miljoner, 9 miljoner och sista året 2 miljoner kronor. Nu har man, som nämnt, räknat med en minskning av tullinkomsterna i jämförelse med det löpande budgetåret av 13 miljoner kronor. Även i det avseendet synes man därför ha räknat så försiktigt, som förhållandena bjuda och påkalla.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Dahl**: Det är ingalunda min avsikt att vid detta tillfälle riva upp någon diskussion angående det av riksdagen tidigare beslutade s. k. skolanslaget. Men med anledning av herr förste vice talmannens och herr Hamrins uttalanden tillåter jag mig säga, att jag vidhåller min mening, att detta anslag kommer att bli synnerligen ojämnt och nyckfullt i sina verkningar. Detta kommer nog också att visa sig. Men i och med att riksdagen har godtagit detta anslag, är enligt min mening också frågan angående en skattesänkning avgjord. Ty den meningen delar jag tillfullo, att i och med att man höjt utgifterna på detta sätt, har man också eliminerat möjligheten att företaga en skattesänkning. Jag delar herr Hamrins uppfattning, att man icke bör vidtaga en sådan sänkning, under antagande att man möjligen snart åter får gå till en höjning. Det är meningslöst.

Beträffande beräkningarna här i övrigt kan jag däremot icke ansluta mig till herr Hamrins uppfattning, särskilt därutinnan att beträffande beräkningen av tullmedlen försiktighet skulle ha iakttagits. Jag röjer icke någon hemlighet åtminstone för bevillningsutskottets ledamöter, om jag säger, att den närmast ansvariga myndigheten i sina senaste beräkningar, som inforrats i maj månad ådagalagt en betydligt större pessimism än finansdepartementet och bevillningsutskottet ansett sig böra göra. Chefen för tullverket befarade av särskilda av honom angivna anledningar en nedgång i tullinkomsterna, som går betydligt utöver vad finansdepartementet och i synnerhet bevillningsutskottet räknat med. Jag kan inte neka till, att jag befarar, att generaltulldirektören möjligtvis skall i viss mån få rätt i sina antaganden. Emellertid, för att korri-

gera dylika misstag, som ju i alla fall kunna försvaras med hänvisning till vissa faktorer, har man ju kassafonden att tillgå, och de få ju därför tålas.

Vad jag velat hava sagt är emellertid, att jag tror, att bevillningsutskottet förfarit riktigt, då det mot bakgrunden av de anslagsökningar, riksdagen beslutat, har låtit tanken på en nedsättning av inkomst- och förmögenhetsskatten fara.

*Ang.
inkomst- och
förmögenhets-
skatten.
(Forts.)*

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 4.

Slutligen föredrogs särskilda utskottets memorial, nr 7, angående arvode åt dess sekreterare m. fl.; och biföll kammaren därvid utskottets hemställan.

§ 5.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 365, i anledning av väckta motioner om statens övertagande av de s. k. Kinnekulleverken för framställning av bränsle ur skiffer; och

nr 366, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till socialstyrelsen m. m.; samt

från riksdagens kansli:

nr 310, angående val av två fullmäktige i riksbanken och av tre suppleanter för riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda bank; och

nr 313, angående val av två fullmäktige i riksgäldskontoret och tre suppleanter för fullmäktige i nämnda verk.

Vidare anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens förordnanden:

nr 311, för två fullmäktige i riksbanken;

nr 312, för tre suppleanter för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 314, för två fullmäktige i riksgäldskontoret; och

nr 315, för tre suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 11 juni.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 2, den 3 och den 4 innevarande juni.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 205, angående statsregleringen för budgetåret 1930/1931.

§ 3.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Koningen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 5 B, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksdagens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 7 B, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

nr 8 B, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

nr 361, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till hospitalsbyggnader jämte en i ämnet väckt motion;

nr 367, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till barnhusen;

nr 368, i anledning av väckta motioner om avsättande av medel till en hjälpfond för Norrbottens län;

nr 386, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av nytt kliniskt sjukhus i Stockholm m. m. jämte tre i ämnet väckta motioner;

nr 387, i anledning av väckta motioner angående kostnaderna för folkskoleväsendet;

nr 388, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till kontrollstyrelsens verksamhet jämte i ämnet väckta motoner dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maldrycker m. m.;

nr 390, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader;

nr 391, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader;

nr 392, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 400, i anledning av väckta motioner angående möjligheterna att utnyttja statens gruvegendom i Västerbotten;

från jordbruksutskottet, nr 9 B, angående reglering för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

från bevillningsutskottet, nr 399, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1930/1931, m. m.;

från statsutskottet, nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor m. m. jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner;

från särskilda utskottet:

nr 377, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för mejerihanteringens och smörexportens befrämjande jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 378, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse jämte i ämnet väckt motion; samt

från riksdagens kansli:

nr 380, angående avtal om löne- och arbetsvillkor för den civila personalen vid truppförbandens intendenturverkstäder;

nr 381, angående åtgärder för införande av folkregister m. m.;

nr 382, angående ändring av grunderna för det akademiska befordringsväsendet; och

nr 384, angående val av riksdagens militieombudsmans efterträdare.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag, nr 385, till riksdagens förordnande för byråchefen m. m. juris kandidaten Frans Gustaf Sture Centerwall att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 12 juni.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande juni.

§ 2.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 205, angående statsregleringen för budgetåret 1930/1931.

Punkterna 1—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Lades till handlingarna.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 401, angående statsregleringen för budgetåret 1930/1931; och nr 402, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1930/1931; samt

från riksdagens kansli, nr 383, angående utredning om reducering och reglering av vattenfallsstyrelsens taxor för elektrisk kraft åt landsbygden.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 3.11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 14 juni.

Kl. 10.30 f. m.

Jämlikt herr talmannens förordnande tjänstgjorde undertecknad vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollet för den 6 innevarande juni.

§ 2.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- nr 70, angående utredning rörande ändring av § 7 riksdagsordningen;
- nr 71, rörande utövändet av statens tobaksmonopol;
- nr 72, rörande förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;
- nr 73, rörande ersättning till Pehr Fricks Fabriks Aktiebolag och hos bolaget anställda vid nedläggande av bolagets tillverkning av cigarrlådor;
- nr 74, rörande kreditivsummorna;
- nr 75, rörande vissa sociala jordfrågor;
- nr 76, rörande lag om beräkning av lagstadgad tid;
- nr 77, rörande förordning om ändrad lydelse av 3, 6 och 18 §§ i förordningen den 2 juni 1922 om automobilskatt;
- nr 78, rörande lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m.;
- nr 79, rörande lag om ändrad lydelse av 11 kap. 15 § strafflagen;
- nr 80, rörande förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m.;
- nr 81, rörande lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 oktober 1900 om straffregister;
- nr 82, rörande upphävande av förbud mot skatteköp i vissa fall;
- nr 83, rörande förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypning;
- nr 84, rörande förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m.;
- nr 85, rörande förslag till lag om församlingsstyrelse m. m.;
- nr 86, rörande förslag till lag om ändrad lydelse av 31 och 32 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen;
- nr 87, rörande utbetalning av riksdags- och revisionskostnader m. m., räntor å statsskulden m. m. och avbetalning å statsskulden;
- nr 88, rörande utbetalning av anslag, som anvisas att täckas av lånemedel;
- nr 89, rörande vissa föreskrifter beträffande importerade lantmanna- och trädgårdsprodukter;
- nr 90, rörande lag om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet;

nr 91, rörande förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m.;

nr 92, rörande förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften;

nr 93, angående sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet;

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till motorfordonsförordning m. m.;

nr 95, rörande förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 4:o) och 14:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 96, rörande lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m.;

nr 97, rörande lag om ändrad lydelse av 59 och 63 §§ lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

nr 98, angående bestämmelser om märkning av importerad havre medelst färgning;

nr 99, angående godkännande av en i Genève den 24 mars 1930 undertecknad handelskonvention;

nr 100, rörande val av fullmäktige och suppleanter i riksbanken och riksgäldskontoret;

nr 101, rörande förordnanden för revisionssekreteraren m. m. E. H. Elliot och byråchefen m. m. F. G. S. Centerwall att vara riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;

nr 102, angående användande av riksbankens vinst för år 1929;

nr 103, rörande förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 104, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Lunds stad;

nr 105, angående försäljning av den under lantförsvarets förvaltning stående egendomen Arendala i Hardeberga socken av Malmöhus län;

nr 106, rörande förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.;

nr 107, rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar m. m.;

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 160 med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till det svenska jordbrukets stödjande;

nr 110, angående vissa åtgärder för mejerihanteringens och smörexportens befrämjande;

nr 111, rörande åtgärder för befrämjande av jordbrukets kreditkasserörelse;

nr 112, rörande anslag till befrämjande av lantmännens andelsrörelse;

nr 113, rörande beräkning av bevillingarna för budgetåret 1930/1931 m. m.;

nr 114, angående statsregleringen för budgetåret 1930/1931;

nr 115, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av *statsutskottet*;

nr 116, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket eller riksdagens verk gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av *bankoutskottet*;

nr 117, i avseende å statsregleringen och andra med statsverket gemenskap ägande ämnen i vad angår frågor, behandlade av *jordbruksutskottet*; samt

nr 118, rörande åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor.

§ 3.

Ordet lämnades härefter till herr **Bengtsson** i Norup, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte uppdraga åt herr talmannen jämte de ledamöter av kammaren, som kunna vara närvarande, att justera de protokoll, som vid riksdagens slut befinnas vara ojusterade.

Denna hemställan bifölls.

§ 4.

Kammarens ledamöter, vilka av Kungl. Maj:t blivit kallade att denna dag efter bevistad gudstjänst infinna sig å rikssalen, där riksdagen komme att avslutas, avgingo nu till slottskapellet, för åhörande av riksdagspredikan. Efter gudstjänstens slut begåvo sig kammarens ledamöter till rikssalen, där jämväl första kammarens ledamöter infunno sig.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Gärde uppläste där Kungl. Maj:ts förordnande för hans excellens herr statsministern **Ekman** att å Kungl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen.

Sedan härefter kamrarnas undersåtliga välönskningar blivit av herrar talmän framförda samt herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet uppläst riksdagens beslut, förklarade hans excellens herr statsministern riksdagen vara avslutad.

§ 5.

Efter det herr talmannen och kammarens ledamöter återkommit till kammarens samlingsrum, tog herr **talmannen** avsked av kammarens ledamöter med följande ord: Mina damer och herrar! Årets riksdag är nu avslutad och vi stå redo att återvända till hemmet för att återtaga den enskilda verksamheten. I hemmets stilla ro, då tankarna återvända till vinterns arbete, kan ingen undgå att för sig själv söka värdesätta resultatet av årets riksmöte. Omdömena bliva därvid helt säkert mycket skiftande, allt efter vår olika syn på samhällsfrågorna. Mig tillkommer icke att uttala någon mening eller värdesättning av de beslut riksdagen fattat. Det må dock tillåtas mig ge uttryck för den mening som riksdagens ledamöter med stort intresse och trägen möda sökt utföra en omsorgsfull prövning av förelagda ärenden.

Årets riksmöte har varit arbetsfyllt och särskilt den senare delen av riksdagstiden har varit hårt pressande. Jag är därför livligt övertygad om, att alla kammarens ledamöter hälsa avslutningen med odelad tillfredsställelse.

Till alla ledamöter, både frånvarande och närvarande, ber jag få rikta ett uppriktigt tack för den välvilja och det överseende, som visats mig i min egenkap av talman. Särskilt ber jag att till mina båda kamrater i presidiet få rikta mitt tack för deras bistånd, stöd och råd.

Till sist tillönskar jag alla kammarens ledamöter en angenäm sommar.

Härpå svarade herr **Bengtsson** i Norup: Herr talman! Det är vid detta tillfälle icke endast en plikt utan även en kär plikt för kammaren att till vår aktade talman framföra vårt tack för den gångna riksdagen. Då det nu fallit på min lott att få frambara detta tack, gör jag det så mycket hellre, som vi alla ha va en så angenäm erfarenhet av den kamratliga vänlighet, som ni, herr talman, städse visat oss såväl vid våra plena som däremellan.

Ett av de många bevisen för det stora förtroende och den högaktning, varmed ni omfattas av oss alla, är det enhälliga valet av eder att vara kammarens ombud vid firandet av det isländska alltingets tusenårsjubileum. Vi önska eder en god och angenäm resa dit och att densamma även för eder skall bliva en välbehörlig rekreation efter årets långa och prövande arbete som talman i riksdagens andra kammare.

Om, såsom vi hoppas, Gud låter Eder komma tillbaka vid nästkommande riksdag, skola vi åter möta Eder med samma hjärtliga välvilja. Jag tillåter mig också uttrycka den förhoppningen, att vi under många kommande riksdagar under ert värderade talmanskap måtte få vara inneslutna i Edert förtroende.

Ett varmt och hjärtligt tack!

Herr talmannen och kammarens ledamöter utbytte härefter avskedshälsningar och åtskildes.

In fidem
Sune Norrman.

Tisdagen den 17 juni.

Kl. 10 f. m.

Sedan andra kammaren genom beslut den 14 innevarande juni uppdragit åt herr talmannen och dem av kammarens ledamöter, som kunde vara närvarande, att justera de kammarens protokoll, vilka vid riksdagens avslutande återstodo ojusterade, hade tillkännagivande, att nämnda justering komme att denna dag kl. 10 f. m. försiggå i kammarens justeringsrum, blivit vederbörligen utfärdat; och tillstädeskommo på utsatt tid följande kammarens ledamöter:

herr Eriksson i Grängesberg,
» Jönsson i Boa,
» Hage,
» Persson i Fritorp och
» Lilliecreutz.

De protokoll, som hållits vid kammarens sammanträden den 11, den 12 och den 14 innevarande juni, upplästes och blevo av kammarens tillstädesvarande ledamöter godkända.

In fidem
Sune Norrman.